

Sygn. akt VI U 86/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 maja 2019 roku

Sąd Okręgowy w Płocku VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Hanna Parzybut-Dan

Protokolant: st. sekr. sądowy Edyta Szalkowska

po rozpoznaniu w dniu 21 maja 2019 roku w Płocku

na rozprawie

sprawy I. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych III Oddziałowi w W.

o wypłatę niezrealizowanego świadczenia

na skutek odwołania I. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddziału w W.

z dnia 30 listopada 2018 roku, znak:(...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje I. K. prawo do wypłaty niezrealizowanego świadczenia po W. K. za miesiąc listopad 2018 roku.

SSO Hanna Parzybut-Dan

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30 listopada 2018 r., znak: (...)Zakład Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. odmówił I. K. prawa do wypłaty niezrealizowanego świadczenia w postaci przysługującej po ojcu W. K. renty za listopad 2018 r. W uzasadnieniu swojego stanowiska organ rentowy wskazał, że w przypadku, gdy akt zgonu nie zawiera określenia daty śmierci, a określa wyłącznie datę znalezienia zwłok, nie ma podstaw do wypłaty niezrealizowanych świadczeń na podstawie art. 136 ustawy emerytalnej, gdyż nie można ustalić za jaki okres osoba zmarła miała prawo do wypłaty swojego świadczenia. Organ poinformował, że w celu wypłaty niezrealizowanego świadczenia należy przedłożyć odpis skrócony aktu zgonu zawierający datę zgonu.

W odwołaniu od powyższej decyzji I. K. zaskarżyła ją w całości, zarzucając jej błędną interpretację istniejącego stanu faktycznego. Wniosła o uchylenie przedmiotowej decyzji i rozstrzygnięcie co do istoty sprawy, tj. uznanie że Zakład Ubezpieczeń Społecznych powinien uprawnionej córce wypłacić niezrealizowane świadczenie rentowe do dnia wskazanego na odpisie aktu zgonu jako daty znalezienia zwłok.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie, przytaczając okoliczności wskazane w uzasadnieniu swojej decyzji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

I. K., urodzona (...), jest córką Z. K. (1) z domu K. i W. K..

(bezsporne, akt urodzenia k. 121)

Z. K. (2) zmarła 19 listopada 2010 r.

(dowód: odpis skrócony aktu zgonu k. 11 tom VI akt rentowych)

Wnioskiem z dnia 31 grudnia 2010 r. W. K. zwrócił się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o rentę rodzinną po zmarłej żonie Z. K. (2).

(dowód: wniosek k. 1-7 tom VII akt rentowych)

Decyzją z dnia 20 stycznia 2011 r., znak R (...), organ rentowy przyznał ojcu wnioskodawczyni – W. K. od dnia 19 listopada 2010 r. na stałe, rentę rodzinną po zmarłej żonie Z. K. (2).

(dowód: decyzja k. 50 tom VII akt rentowych)

W dniu 03 listopada 2018 r. funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Ż. udali się z polecenia dyżurnego pod adres ul. (...) w Ż., gdzie około godziny 13:00 ujawniono zwłoki W. K..

Przybyły na miejsce zdarzenia lekarz wystawił kartę medycznych czynności ratunkowych, w którym stwierdził „nie można wykluczyć udziału osób trzecich”.

(dowód: notatka urzędowa k. 1 akt śledztwa, odpis skrócony aktu zgonu k. 111 tom VII akt rentowych,)

Wobec powyższego w dniu 06 listopada 2018 r. wszczęto śledztwo w niniejszej sprawie w kierunku czynu z art. 155 k.k.

(dowód: postanowienie o wszczęciu śledztwa k. 17 akt śledztwa)

Przesłuchana w toku postępowania córka zmarłego – I. K. zeznała, że pokrzywdzony miał problemy zdrowotne oraz nadużywał alkoholu.

W toku postępowania, celem wyjaśnienia przyczyn i okoliczności śmierci W. K., zasięgnięto opinii biegłego z zakresu medycyny sądowej, który stwierdził, iż do zgonu W. K. doszło w mechanizmie niewydolności krążeniowo – oddechowej w przebiegu ostrego zawału mięśnia sercowego.

(dowód: zeznania odwołującej I. K. k. 4-8, protokół sądowo – lekarski oględzin i sekcji zwłok k. 223-28 akt śledztwa)

Prokuratura Rejonowa w Żyrardowie, postanowieniem z dnia 19 listopada 2018r., oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy stwierdziła, iż brak jest podstaw do uznania, iż śmierć W. K. nastąpiła w wyniku jakichkolwiek przestępczych zachowań, umorzyła śledztwo w sprawie zaistniałego w bliżej nieustalonym dniu, nie później niż 03 listopada 2018 r. w Ż., nieumyślnego spowodowania śmierci W. K., tj. o czyn z art. 155 k.k., wobec braku znamion czynu zabronionego.

(dowód: postanowienie o umorzeniu śledztwa k. 29 akt śledztwa)

W dniu 08 listopada 2018 r. I. K. – córka zmarłego złożyła do organu rentowego wniosek o wypłatę niezrealizowanego świadczenia emerytalnego po swoim ojcu.

(dowód: wniosek k. 114-115 tom VII akt rentowych)

Zaskarżoną decyzją z dnia 30 listopada 2018r., znak (...), organ rentowy odmówił I. K. prawa do wypłaty niezrealizowanego świadczenia.

(dowód: decyzja k. 122 tom VII akt rentowych)

I. K. widziała się z ojcem W. K. w dniu 01 listopada, natomiast w dniu 02 listopada 2018 roku rozmawiali przez telefon. W dniu 03 listopada ojciec nie odbierał telefonów, więc razem z siostrą pojechała do niego do mieszkania. Tego dnia znalazły martwego ojca w jego mieszkaniu. Odwołująca powiadomiła pogotowie, wezwano też Policję. Lekarka pogotowia stwierdziła, że zgon nastąpił ok. 7 godzin przed badaniem, które miało miejsce o godzinie 13.00. Nikt z obecnych nie określił dokładnej godziny zgonu.

(dowód: zeznania odwołującej k. 12-12v, 17v)

Powyższy stan faktyczny został ustalony w oparciu o dokumenty zgromadzone w aktach sprawy oraz na podstawie akt rentowych i akt śledztwa W. K. oraz w oparciu o osobowe źródło dowodowe, tj. zeznania odwołującej I. K., które całościowo korespondują z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym. Sąd dał wiarę dokumentom w całości, bowiem materiał dowodowy stanowią głównie dokumenty urzędowe, sporządzone przez uprawnione do tego podmioty niez zaangażowane w sprawę osobiście i w granicach przysługujących im kompetencji, przy czym nie zaistniały jakiegokolwiek podstawy do kwestionowania ich prawdziwości i autentyczności, stąd Sąd nie znalazł podstaw, by z urzędu odmówić im wiarygodności i mocy dowodowej. Ponadto, żadna ze stron postępowania nie kwestionowała dowodów w sprawie.

Przedmiot sporu pomiędzy stronami sprowadzał się do oceny, czy córka zmarłego W. K., była uprawniona do ubiegania się o wypłatę świadczenia po nim wobec braku daty zgonu w akcie stanu cywilnego.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z brzmieniem art. 136 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.), w razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia określone ustawą, świadczenia należne jej do dnia śmierci wypłaca się małżonkowi, dzieciom, z którymi prowadziła wspólne gospodarstwo domowe, a w razie ich braku - małżonkowi i dzieciom, z którymi osoba ta nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego, a w razie ich braku - innym członkom rodziny uprawnionym do renty rodzinnej lub na których utrzymaniu pozostawała ta osoba. Niezrealizowane świadczenie emerytalne lub rentowe w rozumieniu zacytowanego przepisu to takie świadczenie, do którego prawo zostało już ustalone lub co najmniej osoba uprawniona wystąpiła o nie jeszcze za życia, ale nie zostało ono jej wypłacone, niezależnie od przyczyn opóźnienia w wypłacie świadczenia. A contrario świadczenie zrealizowane to takie świadczenie, które dotarło do rąk osoby uprawnionej albo zostało przekazane na konto bankowe wskazane przez uprawnionego. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 4 grudnia 2013 r., sygn. akt III AUa 386/13, LEX nr 1428144).

Przedmiotem niniejszego postępowania było ustalenie, czy I. K. przysługuje prawo do wypłaty renty rodzinnej, należnej jej ojcu W. K. do dnia śmierci, jako świadczenia niezrealizowanego. Organ rentowy odmawiając wypłaty świadczenia odwołującej podniósł, że akt zgonu ze wskazaną wyłącznie datą znalezienia zwłok nie potwierdza daty śmierci osoby zmarłej, lecz jedynie fakt zgonu i datę znalezienia zwłok. W przypadku żądania wypłaty świadczeń niezrealizowanych, urzędowe potwierdzenie daty śmierci jest niezbędnym dla ustalenia okresu, za który świadczenie może być wypłacone i warunkuje tę wypłatę.

Sąd zważył, że w istocie w akcie zgonu wpisana została data znalezienia zwłok W. K., tj. 03 listopada 2018 r. Akt zgonu może zawierać datę zgonu, albo jeśli nie jest znana - datę znalezienia zwłok, co wynika z treści art. 95 ust. 1 pkt ustawy prawo o aktach stanu cywilnego z dnia 28 listopada 2014 r. (Dz. U. z 2014 r. poz. 2064). Zgodnie zaś z art. 92 ust. 2 powołanej ustawy, akt zgonu sporządza się na podstawie karty zgonu. Fakt zawarcia w akcie zgonu daty znalezienia zwłok, a nie daty zgonu W. K. nie może uniemożliwić przyznania odwołującej prawa do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym ojcu.

Z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, a w szczególności z akt śledztwa oraz spójnych zeznań odwołującej wynika, że śmierć W. K. nastąpiła w dniu 03 listopada 2018 r. I. K. widziała się z ojcem W. K. w dniu 01 listopada, natomiast w dniu 02 listopada 2018 roku rozmawiali przez telefon. W dniu 03 listopada ojciec nie odbierał telefonów, więc razem z siostrą pojechała do niego do mieszkania. Tego dnia znalazły martwego ojca w jego mieszkaniu. Odwołująca powiadomiła pogotowie, wezwano też Policję. Było wszczęte postępowanie prokuratorskie, ponieważ trzeba było wykluczyć udział osób trzecich. Lekarz pogotowia nie stwierdziła formalnie daty zgonu, gdyż w przeciwnym wypadku byłaby wpisana do treści aktu zgonu.

W ocenie Sądu uprawnia to do stwierdzenia, iż śmierć ojca odwołującej miała niewątpliwe miejsce co najmniej w dniu 03 listopada 2018 r. Wyjaśniona została zatem w toku postępowania sądowego jedyna przyczyna odmowy przyznania odwołującej prawa do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym ojcu.

Należy podkreślić, że art. 473 k.p.c. reguluje, że w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i z przesłuchania stron, np. w art. 246 k.p.c. czy 247 k.p.c. Oznacza to, że sąd ubezpieczeń społecznych może dopuścić dowód ponad osnowę dokumentu prywatnego, jakim jest karta zgonu.

Od 1 marca 2015 r. lekarze zobowiązani są wystawiać karty zgonu, zgodnie z nowym wzorem, określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z 11 lutego 2015 r. w sprawie wzoru karty zgonu (Dz. U. z 2015 r. poz. 231). Karta zgonu powinna zawierać następujące znane dane:

- * nazwisko, nazwisko rodowe, imię (imiona) osoby zmarłej, numer PESEL, a w przypadku jego braku - rodzaj i numer dokumentu stwierdzającego tożsamość;
- * datę, godzinę i miejsce zgonu albo datę, godzinę i miejsce znalezienia zwłok;
- * datę oraz miejsce urodzenia osoby zmarłej;
- * płeć osoby zmarłej;
- * nazwisko, nazwisko rodowe i imię (imiona) osoby zmarłej;
- * stan cywilny osoby zmarłej;
- * imiona i nazwiska rodziców osoby zmarłej;
- * informację, czy zgon nastąpił w wyniku choroby zakaźnej;
- * adnotację o zarejestrowaniu zgonu lub zgłoszeniu zgonu.

Oprócz tego w karcie zgonu trzeba podać:

- * bardziej szczegółowe informacje o miejscu zgonu, jego przyczynach, osobie stwierdzającej przyczynę zgonu oraz sposobie stwierdzenia przyczyn zgonu;
- * w przypadku dziecka do roku życia: godzinę urodzenia, informacje o stanie jego zdrowia w chwili urodzenia: długość, ciężar ciała, punkty w skali A., informacje o przebiegu ciąży i porodzie: okres trwania ciąży, wielorakość porodu oraz liczbę dzieci urodzonych przez matkę;
- * nazwę podmiotu wykonującego działalność leczniczą oraz nazwisko i imię (imiona) sporządzającego kartę zgonu;
- * wykształcenie zmarłego;

* miejsce zamieszkania zmarłego, w tym okres przebywania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na obszarze danej gminy.

Zgon i jego przyczyna powinny być ustalone przez lekarza, leczącego chorego w ostatniej chorobie. W razie, gdy jest to niemożliwe, stwierdzenie zgonu i jego przyczyny powinno nastąpić w drodze oględzin, dokonywanych przez lekarza lub w razie jego braku przez inną osobę, powołaną do tej czynności przez właściwego starostę, przy czym koszty tych oględzin i wystawionego świadectwa nie mogą obciążać rodziny zmarłego. Lekarze stwierdzający zgon i jego przyczyny wypełniają wydawaną w tym celu kartę zgonu. Karta zgonu jest wydawana najbliższej rodzinie zmarłego i podmiotom wymienionym w art. 10 ust. 3 ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, w jednym egzemplarzu.

Zeznania odwołującej nie budzą wątpliwości co do tego, że zgon nastąpił w dniu znalezienia zwłok. Lekarz wystawiający kartę zgonu powinien to stwierdzić w drodze oględzin.

Sąd nie dokonał uzupełnienia aktu zgonu jako dokumentu, gdyż w tym celu przewidziana jest specjalna procedura (art. 38 p.a.s.c.). Dokonał jedynie podbudowania zasady domniemania życia w okolicznościach rozpatrywanej sprawy. Należy bowiem mieć na uwadze, że zgodnie z zasadą domniemania życia, dopóki nie zostaną znalezione zwłoki osoby zaginionej albo nie zapadnie postanowienie o uznaniu osoby za zmarłą, osobę taką uważa się za żywą, także na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2001 r., II UKN 195/00, Legalis nr 54396).

Renta rodzinna przysługiwała W. K. do dnia oznaczonego w akcie zgonu, jako data znalezienia zwłok. Jak słusznie stwierdził Sąd Apelacyjny w Białymstoku w motywach wyroku z dnia 21 lutego 2018 r., III AUa 824/17, w sytuacji niewskazania w akcie zgonu daty śmierci przyjąć należy, że pewną, najpóźniejszą datą śmierci jest dzień znalezienia zwłok. W przeciwnym wypadku uprawnieni nigdy nie mogliby skorzystać z prawa do wypłaty niezrealizowanego świadczenia. Taka interpretacja art. 136 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS byłaby sprzeczna z konstytucyjną gwarancją prawa obywatela do przyznanych mu świadczeń z zabezpieczenia społecznego (art. 6 ust. 1 Konstytucji) i w niedopuszczalny sposób ograniczałaby uprawnienia członków rodziny zawarowane normą art. 136 ust. 1 ustawy emerytalnej (Legalis nr 1763808, por. także uzasadnienie Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 16.01.2019 r., IIIAUa 639/18, lex nr 2638831).

Jest oczywiste, że w przypadkach wątpliwych, gdy z okoliczności sprawy wynika, iż faktycznie śmierć mogła nastąpić wcześniej niż znalezienie zwłok (np. w przypadku osób zaginionych) organ rentowy może wystąpić o uzupełnienie aktu zgonu w zakresie daty zgonu w trybie art. 38 ustawy - Prawo o aktach stanu cywilnego. Ustalenie innej daty zgonu niż data znalezienia zwłok doprowadzi do obalenia zasady domniemania życia do dnia znalezienia zwłok.

Podsumowując, renta rodzinna W. K. do daty śmierci była mu świadczeniem należnym, a żądanie wypłaty tego świadczenia przez osobę uprawnioną znajduje oparcie w treści art. 136 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przy czym data znalezienia zwłok wynikająca z aktu zgonu jest pewną, najpóźniejszą datą śmierci ojca wnioskodawczyni i do tej daty organ rentowy powinien dokonać wypłaty niezrealizowanego świadczenia.

W okolicznościach niniejszej sprawy niesporne jest, że wnioskodawczyni jest osobą z kręgu uprawnionych do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym (w II grupie) w rozumieniu art. 136 ust. 1 ustawy emerytalnej oraz że wystąpiła z wnioskiem o przyznanie jej prawa do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym ojcu w terminie określonym w art. 136 ust. 3 ustawy.

Sąd uznał, że spełnione zostały wszystkie przesłanki do przyznania prawa do wypłaty świadczenia niezrealizowanego.

Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję, przyznając I. K. prawo do wypłaty niezrealizowanego świadczenia po W. K. za miesiąc listopad 2018 roku.

SSO Hanna Parzybut – Dan